

Mehis Heinsaar

Ööpäevik

2007–2012

SA Kultuurileht

Toimetanud Katrin Kern
Korrektuuri lugenud Lauri Eesmaa
Kujundanud Maris Kaskmann
Küljendanud Astrid Värv

© Mehis Heinsaar ja Loomingu Raamatukogu, 2022
© Kaanefoto. Ülo Josing. ERR. Scanpix, 2022

Kolleegium

Toomas Haug, Tiit Hennoste, Maarja Kangro, Lauri Kitsnik, Hasso Krull,
Ilona Martson, Mati Sirkel, Marek Tamm, Udo Uibo, Vaapo Vaher

Toimetus

Harju 1, 10146 Tallinn
Tel: 627 6425
E-post: LR@loominguraamatukogu.ee

Trükkinud Tallinna Raamatutrükikoda

ISSN 1406-0515
ISBN 978-9916-616-61-1 (trükis)
ISBN 978-9916-616-62-8 (epub)

2007

Neljapäev, 8. veebruar

Elulugu raamistavad erinevad vahekaugused. Võid kolm aastat õppida keelt ja olla nõnda kolm aastat teel kõrgmäestikku, aga võid ka kolme päevaga kirjutada jutu ning jõuda kolme päevaga emotsionaalsesse kõrgpunkti, Džomolungmale. Kõik muutub sisemaastikel relatiivseks, kuna kõike määrab seal kohaloleku joovastav tundmus.

Neljapäev, 8. märts

Selline tunne on, et mu elu vajab teatavat psüühilist kallakseisu, et moodustuks nõgusus, kust saab omakorda alguse psüühiline topeltliikumine. Kui hinges on ainult tasakaalukas tasandik, ei saa tekkida kaemust. Kaemus vajab kallakut, millelt saab ruumilisi – allaveerevaid või hooga õhku tõusvaid kujusid tekitada. Sedapsi. Psüühika ruumistab end meeolelu lainetama lüües. Nõnda tekivadki künkad ja orud, väikesed järved orupõhjadesse.

Reede, 9. märts

See, millise meeolelu ma kuulutan eneses kuningaks, määrab ära ka isiksuse edasised arengustrateegiad.

Reede, 20. aprill

Inimeses on väga palju tunde- ja meeoleluväljasid, metsasid.

On uute, värskete, olevikuliste meeoleluväljade ihalus (uus filosoofia, armumine).

On varemkogetute, turvaliste, emalike meeoleluväljade vajadus (armastus, kodu).

On enese tühisuse tajumus (lageraba, soostuv, surnud mets).
On üksinduse, tühjuselaante igatsus. Olemine kui rahulaas.
On kirgede ja painete laaned (kiired, metsikud vajadused, iha külvata suure naise tuharate vahele rohkesti seemet).
On eetilisuse, truuduse tajuväljad, mis niisamuti meeleoluna hingelihasse kasvanud.
On tülpimuse ja rutiinikõrbed, ükskõiksuses ja mugavates müüdirollides või meeleoludes püsimised.
On naiivne, panteistlik meeleolu jne.

Kõik need meeleolud on erinevate hetkede MINA ISE siin ja praegu. Ometi on nad kokkuvõttes vastuokslikud, enese hinge kui tervikut purustavad tajuväljad, justkui luik, haug ja vähk, kes ühte asja korraga kolmes eri suunas tahavad vedada.

Kas siis saab rajada veel ühe ISE, selle, kes neid tajuväljasid sümfooniliselt järjestada või seostada püüab, ennastharivalt ja ennastarendavalt? Potentsiaalsete üksustena on eri meeleolude registrid pidevas valmisolekus. Varitseva võimalikkusena alaliselt olemas.

Laupäev, 21. aprill

Mehetöö

A. jõi töö juures tassi kohvi. Jõi aeglase lonksudega. Kui ta oli joomisega poole peale jõudnud, vajus mõttesse. Siis kallas ta ülejäänud pool tassi kohvi endale pähe. Kuum vedelik kõrvetas lagipead, nägu ja kaela. Kohvipaks kattis pruuni lõgana ta juukseid ja laupa, voolas pruunide niredena pintsakut mööda alla. Kuid A. oli enesega rahul. Esimest korda sel nädalal tundis ta, et on korda saatnud mehetöö. Ta tõusis ja läks välja. Kõndis mööda tänavat. Inimesed vaatasid teda heitunud nägudega, kuid A. ei teinud neist välja. Ta tundis, et kõik asjad on täpselt nii, nagu olema peavad. Et midagi pole viltu. Ja ta hingas täiel rinnal ja vaatas naeratades otse päikesesse.

Esmaspäev, 23. aprill

Kas anda õigus eneses julmale, hoolimatule inimesele, olevikuliselt ausale, kõiki müüte ja õnnemõisteid purustavale minale? Või võtta eetika rist enese sisse kanda: hoolivus teistest, hoolimine Mariast kui millestki absoluutsest, st allutada oma ego tingimatule armastusele? Või toita neid mõlemat vajadust kordamööda? Ei tea. Raske on nii. Aga ise olen selle enesele raskeks teinud. Niisiis ikkagi inimloom.

Mis ühele vabadus, tasakaalukas, eetiline elu, see teisele vangla, isegi põrgu. Ja vastupidi. Püüdlus inimlikkuse poole on siiski võimas siht. Eriti neetud hingedele. Kui tervet elu ei jõua elada, ela pool, aga ela hästi.

Esmaspäev, 13. august

Vabadusel on mitu astet. Vaba riik. Vaba inimene. Vaba tahe. Kuigi vabas riigis võib olla vaba inimene, võib ta samal ajal olla ka kirgede vang, perekonna vang, hasartmängude vang, aja vang, haiguste vang, tahtevabadusetuse vang.

Üks veidramatest nähtustest on nostalgiline, unelev eetika, millel pole intensiivse olevikuga mitte mingit pistmist.

Reede, 31. august

Olen nüüd viis päeva heas töövormis olnud, mida juhtub minuga harva. Selle hind: pidev lugemine, teatud üksindus ja rahvarohkete, halva energiaga kohtade vältimine. Ja muidugi oskus puhata vahepeal. Viis juttu selle ajaga (neli visandit ja üks valmistöö, kaks neist päris uut nägemust, kõik üle kuue lehekülje pikad). Peale selle on olemas eluterve huumor, filosoferimisvõime ja üleolek kesklinna deemonitest. Nagu ütleb Einar Laigna: „Mulle meeldib olla tugev. Mulle meeldib end valitseda.“

Askeetlik ideaal jõusse: kohtun Mariaga uuesti alles siis, kui see tõesti ka mõlemale midagi pakub. Iga kannatus, mis asendab deemonliku alateadvuse labürinti suubuvat lõbu, on tegelikult seiklusrikkam,

metsikum, võimatum – ja seda imelisem, kui see teostub, kuna säärase distsipliini tõenäosus minu puhul on üks kolme vastu.

Lähiajal lugeda: 1) Kierkegaard, 2) Strindbergi näidendid, 3) Pinteri näidendid, 4) ülejäänud Beckett'i näidendid, 5) „Samuraide saladused“, 6) kolm Wittgensteini raamatut, 7) kolmkümmend valitud artiklit Akadeemiast, 8) Bergsoni „Loov evolutsioon“, pluss 9) Harmsi tõlkimine, 10) Carrolli „Snargijahi“ tõlkimine, 11) eskimo, tšuktši ja itelmeeni folkloori uurimine, 12) Ionesco ülejäänud näidendid, 13) Sheng-Yeni „Härja jälgi mööda“, 14) varajase Nõukogude Venemaa jutud „Kuidas sünnivad kurgaanid“, 15) Cortázar, 16) David Vseviovi „Venemaa, lähedane ja kaugel“, 17) Dan Glimme „Maailma suurimad sulid“.

Kuid mis kõige tähtsam: ma olen jälle kümme aastat noorem, olen tugev ja valitsen olukorda. Olen nagu 23!

Kolmapäev, 19. september

Ainus tõde ja teadmine on praegu see, et kirjutada tuleb. Kuna elujõudu pole nii palju, kui peaks, ja spliin on aastatega üha süvenenud, lisaks veel mingi kohutav ükskõiksus, tühjus ja tühisus. Mis puutub Mariasse, mu elu armastusse... Siis miks peab see nii küll olema?! Aga... *Es muss sein!*... Nii peab see olema! Lõppude lõpuks, väravad jäägu avatuks. Ta ise peab mu aja jooksul jätma, ja jätabki, kuna on must mõõtmata ilusam, tugevam ja suurema eluenergiaga. Pealegi on siis mu süütunne väiksem. Ainuke teekond niisiis on kirjutada valmis need raamatud – 1, 2, 3, 4, 5, 6. Vähemasti kuus raamatut (aga neli on kohustuslikud, neli peavad olema täiuslikud).

Niisiis, kuna elujõudu vähe, peab end tahtejõuga maa-alusele režii-
mile sundima.

Reede, 21. september

Vangla. Olen kinnisideede vanglas. Miski pole muutunud. Käin endiselt kasiinos. Ja oleks ma siis vähemalt osav mängija. Illusioonide piinad. Kui madalale ma olen langenud... mülgas. MÜLGAS. Tuleb elada nagu kõrbes. Üheksakümmend päeva kõrbes.